

No Longer Readymade, Meg StuartCompagnie / Klapstuk

denken toe rekt) 'de algemene poëzie van het handelen' is. De tekst die als locomotief dient voor De dans verschriftelijkt gebruikt dans dus veeleer dan dat hij erover handelt.

Dance first, think afterwards

Het dubbelessay *Esbracejar/Physical Paradoxes* zou oorspronkelijk de confrontatie dans-beeldende kunsten verslaan. Zowel Meg Stuart als Vera Mantero hadden blijk gegeven van interesse in Marcel Duchamp. Aanvankelijk vingende auteurs - Rudi Laermans en Pieter T'Jonck - bot. Geen van beide choreografes bleek affiniteiten met Duchamps werk te bezitten. Om uit de patsituatie te geraken, speelden zij het spel *Etant donné M.D.*: fiches met uitspraken van Duchamp, Beckett, Wittgenstein e.a. werden - als waren het speelkaarten - getrokken en becommentarieerd door de choreografes. Deze commentaar diende

als basis voor de twee essays.

Beide teksten geven een caleidoscopisch beeld van hun 'onderwerp': fragmenten interview worden afgewisseld met beschouwingen over vroeger werk, essayistische stukken, citaten, reishervindingen - Vera Mantero werd opgezocht in Lissabon -, portrettingen. Beeldende kunst komt niet meer ter sprake. Het centrale begrip dat beide teksten verbindt, is theatraaliteit. Voor Meg Stuart is theatraaliteit vooral gedacht in het paar kijken-bekeken worden: de subtiele regie van de blik van de toeschouwer in *Disfigure Study* door de isolatie van lichaamsdelen tegenover het blootstellen, de overgestileerde 'exposure' als in een classicistisch schilderij van *No longer readymade*. Vera Mantero maakt in haar werk een pendelbeweging tussen het theatrale en het choreografische. In haar recent werk overheerst het theatrale; lichamelijke wordt niet meer dansant getoond, maar hysterisch (*Perhaps she*

could dance first and think afterwards) of als stramme Grand-Guignol (*Sob*).

Esbracejar/Physical Paradoxes is een verfrissende tekst geworden waarin de twee auteurs hun intellectualistisch uitgangspunt (Confronteer Choreografe Met Uitspraken Van Moderne Namen) onder invloed van de onzekere charme en weinig theoretische antwoorden van beide choreografes vlug inwisselden voor een relaas waarin ze niet alleen Mantero en Stuart, maar misschien onvermoed ook Laermans en T'Jonck à vif portretteerden.

Het oeuvre als werf

Het lijk van de componist. Over John Zorn heeft, behalve de aanleiding, Iztok Kovacs choreografie *Spread your wings (you clumsy elephant)* op muziek van Zorn, op het eerste gezicht niets met dans te maken. In een scherpzinnige tekst verklaart Dieter Lesage zijn weigering om een essay over Zorn te schrijven. Een essay moet het over een Oeuvre, een Corpus hebben, met bijbehorende Thematiek en Centrale Metafoor van de Kunstenaar.

Maar, vraagt Lesage, leeft de Kunstenaar nog? Is Hij nog de causa prima van het artistiek universum? Zorn zelf zegt immers: 'Whether we like it or not, the era of the composer as autonomous musical mind has just about come to an end... Over the past 40 years, many of the great composers have worked with collaborators.' Hij vernoemt Ellington, Cage, Kagel, Reich, Glass. De muzikale creaties die onder de eigenaam John Zorn op de markt komen, zijn het produkt van een wisselend collectief individu. De naam John Zorn kan dus enkel nog een economische betekenis hebben. De mythe van de individuele kunstenaar als auteur/schepper heeft afgedaan. Lesage spreekt dan ook niet van het oeuvre van de kunstenaar, maar van de werf: een werf waar velen samenwerken in allerlei complexe verbanden. Hij wil geen Monument oprichten - een analyse maken van het oeuvre -, een werfbezoek volstaat (een inventaris in de vorm van een discografie).

Ook dans is een performing art, met de voortdurend aanwezige dialectiek tussen groep en individu. Auteurschap wordt in dans voorlopig enkel voorbehouden aan choreografen. Substitutie van 'componist' door 'choreograaf' en van John Zorn door bijvoorbeeld Anne